

TIEDONHAKU

Seinäjoki

HAKUKONE JA ALGORITMIT

HAKUKONEITA ovat mm. Google, Yahoo! ja Bing. Hakukone hakee tietoa annetulla hakusanalla verkosta. Osuvimmat sivustot tulevat hakutuloksissa ylimmäisiksi. Hakukoneen asetuksilla voi vaikuttaa hakutulokseen esim. tarkentamalla hakua tai hakemalla vain kuvia.

ALGORITMIT vaikuttavat siihen, että eri käyttäjät voivat saada eri hakutuloksia samalla hakusanalla. Algoritmit vaikuttavat myös siihen, millaista sisältöä palvelut tarjoavat.

Hakutuloksista
ensimmäinen ei aina
ole paras!

Saatuja hakutuloksia on aina syytä **arvioida kriittisesti**.

Kiinnitä huomioita ainakin seuraaviin:

- ✓ Luotettavuus: virallinen - kaupallinen
- ✓ Ajankohta: uusi - vanha
- ✓ Objektivisuus: fakta - mielipide

HAKUKONE

hakusanakenttä

Hakutavat (teksti, ääni, kuva)

Työkalut, joilla voi tarkentaa hakuja

hakuvaihtoehdot

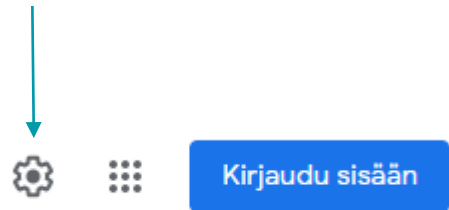
Sivuston tarkka verkko-osoite eli URL-osoite

Sivuston otsikko sekä kuvaus sivuston sisällöstä

The image shows a search engine interface with the search term 'kalevala' entered in the search bar. The search bar includes icons for text, voice, and image search. Below the search bar, there are navigation options: 'Kaikki', 'Kuvahaku', 'Videot', 'Kartat', 'Ostokset', and 'Työkalut'. The search results are displayed in Finnish. The first result is from Wikipedia, titled 'Kalevala - Wikipedia', with a URL 'https://fi.wikipedia.org/wiki/Kalevala'. The second result is from 'www.kalevala.fi', titled 'Kalevala - osta Kalevala-korut virallisesta verkkokaupasta'. Below the results, there is a section for 'Kuvat aiheesta kalevala' with several image thumbnails and a 'Näytä kaikki' button.

TARKENNETTU HAKU

Tarkennetun haun avulla voit vielä tarkemmin määrittää hakuasetuksiasi. Näin löydät Googlen tarkennetun haun:

Haun käyttäminen

SafeSearch
[Muuta SafeSearch-asetusta](#)

Kielet (Languages)

Tarkennettu haku

suomi

Tarkka haku

Etsi sivuja...

kaikilla näillä sanoilla:

Voit tehdä tämän hakukentässä.

Kirjoita tärkeät sanat kolmivärisen rottaterrieri

juuri tällä sanalla tai ilmauksella:

Kirjoita tarkat sanat lainausmerkkien sisään: "Marin kieli"

millä tahansa näistä sanoista:

Kirjoita OR kaikkien haluamiesi sanojen välille: kieliooppi OR syntaksi

ei millään näistä sanoista:

Lisää miinusmerkki niiden sanojen eteen, joilla et halua hakea: -nainen, -"elin"

numeroilla alkaen numerosta:

päättyen numeroon:

Merkitse kaksi pistettä numeroiden väliin ja lisää mittayksikkö: 10..35 kg, 300\$.500\$, 2010..2011

Tarkenna sitten hakua...

kieli:

mikä tahansa kieli

Hae sivuja valitsemallasi kielellä.

alue:

kaikki alueet

Hae sivuja, jotka on julkaistu tietyllä alueella.

viimeisin päivitys:

milloin tahansa

Hae sivuja, jotka on päivitetty määrittämällesi aikavälillä.

sivusto tai verkkotunnus:

Hae yhdestä sivustosta (kuten wikipedia.org) tai rajoita tulokset verkkotunnuksiin kuten .edu, .org tai .gov.

termien sijainti:

missä tahansa sivulla

Hae termejä koko sivulta, sivun otsikosta tai verkko-osoitteesta tai linkeistä.

SafeSearch:

Näytä avoimen seksuaaliset tulokset

Kerro palvelulle [SafeSearch](#), haluatko suodattaa avoimesti seksuaalisen sisällön.

tiedostotyyppi:

kaikki muodot

Hae sivuja haluamassasi muodossa.

käyttöoikeudet:

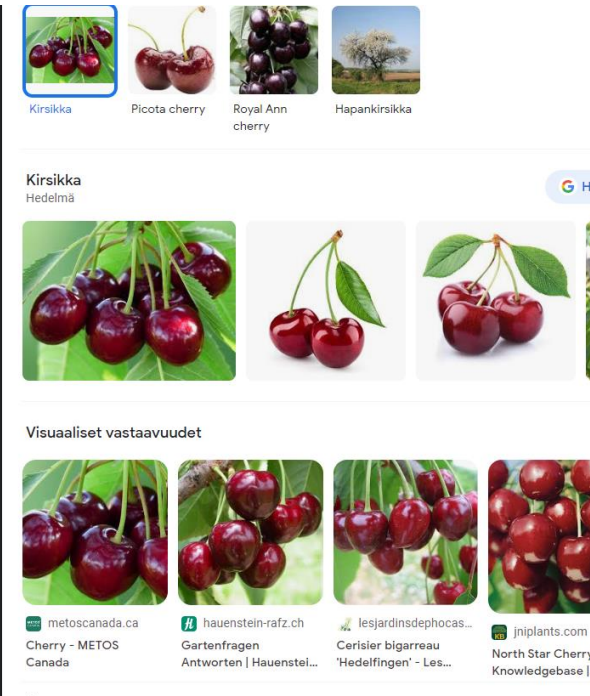
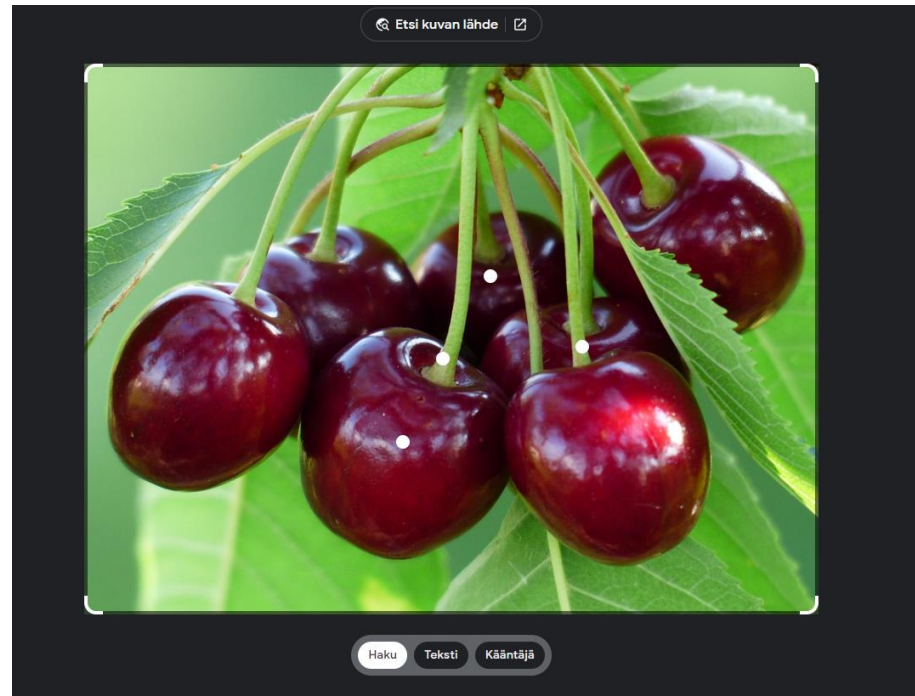
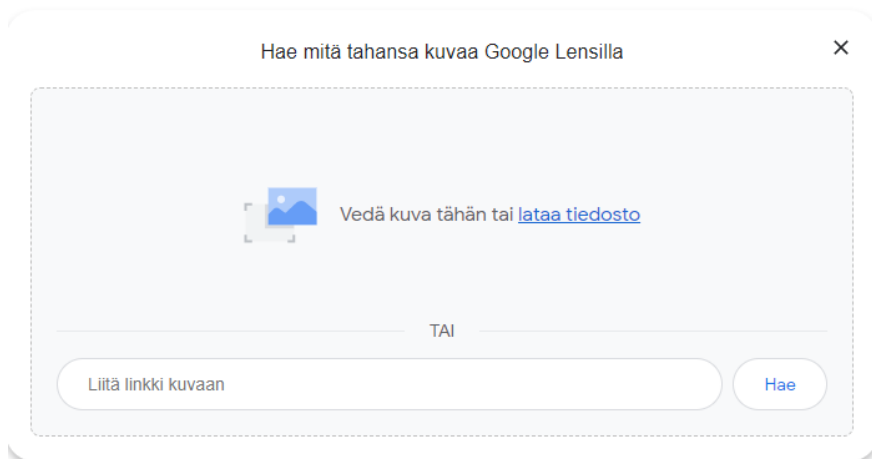
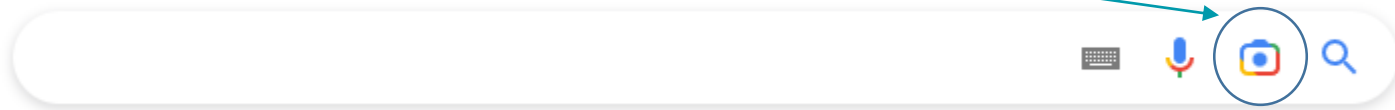
ei suodateta käyttöluvan perusteella

Hae sivuja, joita voit käyttää vapaasti.

Tarkennettu haku

KÄÄNTEINEN KUVAHAKU (Google Lens)

Käänteisellä kuvahauulla voi hakea tietoa esimerkiksi otetun kuvan perusteella tai netistä löydetyistä kuvasta.

TIEDON LUOTETTAVUUDEN ARVIOINTI

Erilaiset sivustot, mediat ja sosiaalisen median palvelut välittävät tietoa ympäri maailmaa joka hetki. Tietoa tulee paljon ja ne voivat olla ristiriidassa keskenään. Onkin tärkeää pysähtyä tarkistamaan faktat ja tiedon luotettavuus.

- 1) **Minkä verran kirjoittajalla on asiantuntemusta aiheesta?** Kirjoittaako esimerkiksi koiran ravinnosta eläinlääkäri vai innokas koiranomistaja?
- 2) **Onko asioita perusteltu ja onko tietojen tueksi esitetty todisteita?** Perustuvatko tiedot siis faktatietoon (tutkimukset, tilastot, lähdeoteokset) vai esimerkiksi omaan mielipiteeseen asiasta.
- 3) **Missä teksti on julkaistu?** Esimerkiksi Ylen sivuilla olevat uutiset ovat tarkastettuja, kun taas esimerkiksi sosiaalisessa mediassa voi julkaista tietoa kuka tahansa meistä.
- 4) **Yritetäänkö tekstillä mainostaa jotain tai vaikuttaa mielipiteeseen?** Onko löytämäsi tieto esimerkiksi jonkun yrityksen sivuilla tai esimerkiksi somevaikuttajan kantaa ottavassa julkaisussa?
- 5) **Onko tieto ajanmukaista?** Joskus tieto saattaa olla vanhentunutta. Hakutyökalulla saat määritettyä hakutuloksesi julkaisuajankohdan.

Pysähdy pohtimaan,
onko kuulemasi tai
lukemasi tieto
luotettavaa!

Tutustu myös [Mediakasvatusseuran materiaalin](#) avulla muihin tekijöihin, jotka vaikuttavat käsityksemme tiedosta ja sen oikeellisuudesta.

TEKIJÄNOIKEUDET JA LÄHDEMERKINNÄT

TEKIJÄNOIKEUS tarkoittaa tekijän oikeutta määrätä, miten hänen luomaansa teosta voi käyttää. Tekijänoikeus on voimassa heti teoksen synnyttyä ja se on voimassa vielä tekijän kuolemankin jälkeen.

Tekijänoikeuksien loukkaamisesta eli tekijänoikeudella suojatun teoksen luvattomasta käytöstä joutuu vähintään maksamaan hyvitystä, mutta siitä voi joutua maksamaan myös vahingonkorvausta tai saada rangaistuksen.

Kunnioita
tekijänoikeuksia!

©-merkinnällä (copyright) voidaan osoittaa, kenelle teoksen tekijänoikeudet kuuluvat. Tekijänoikeuden syntyminen ei kuitenkaan edellytä sen käyttöä.

Creative Commons –lisenssillä (CC) merkityjä teoksia saa käyttää vapaasti, mutta vain tietyin ehdoin. Tekijä määrittelee nämä ehdot ja käyttäjä on vastuussa siitä, että määrättyjä ehtoja noudatetaan oikein. Tutustu eri ehtoihin tarkemmin [Creative Commons Suomi](#) –sivustolla tai [Kopiraattilan](#) sivustolla.

Lähteet on merkittävä aina, kun hyödyntää muiden teoksia!

Tutustu lähteiden merkintätapoihin Kopiraattilan ohjeiden avulla:

[Kopiraattila: lähdeviittauksen tekeminen](#)

[Kopiraattila: lähteiden merkitseminen 5-7lk](#)

[Kopiraattila: lähteiden merkitseminen 8-9lk](#)

Merkitse aina
lähteet!

Lähteet

[Nuortennetti, algoritmit](#)

[MLL, algoritmit](#)

Dian 8 lista on mukailtu [Verkkosisältöjen kriittisen arvioinnin työkalun](#) pohjalta

Lisämateriaalia

[Faktabaarin Digitaalinen informaatiolukutaito –opas](#)

[Faktabaarin Pysähdy, harkitse, tarkista](#) –videosarja informaatiolukutaidosta ja disinformaatiosta

[Mediakasvatusseuran](#) kognitiivisia vinoumia -infograafi

[Ylen Digitreenit](#): käänteinen kuvahaku

[Ylen Digitreenit](#): vinkkejä Google -hakuun

[Critical –hankkeen arviointityökalu](#) kriittiseen nettilukutaitoon